

La vinya i el cep

Deu fer cosa de tres setmanes dedicàvem un comentari a noms relacionats amb les espècies vegetals, en el qual intentàvem establir la diferència entre el nom o denominació de cada una de les espècies vegetals i el nom de la planta, és a dir, de cada individu d'aquesta espècie. En la immensa majoria dels casos aquests noms són idèntics, volem dir que un mateix nom designa alhora l'espècie vegetal —és el que en diem el nom vulgar, per oposició al nom científic, en llatí, d'ús universal— i cada un dels individus, que adopta la forma d'una herba, una mata, un arbust, un arbre, una liana, etc. Però en alguns casos —molt pocs, és cert— aquests dos noms no coincideixen, com és ara, tal com indicàvem, el de la ginesta: *ginesta* és el nom de l'espècie, que correspon al nom científic *Spartium junceum*, mentre que la planta, que és una mata, rep el nom de *ginestera*.

Un altre cas molt clar d'aquesta dualitat entre el nom de l'espècie i el de la planta o individu és el de la vinya. Usualment fem servir la paraula *vinya* per a designar el camp plantat d'individus d'aquesta espècie vegetal, així com el conjunt d'aquests individus o ceps, però el Diccionari Fabra indica com a primera definició d'aquest mot, *vinya*, la que correspon a aquesta espècie vegetal, és a dir, que *vinya* és el nom vulgar que correspon al nom científic *Vitis vinifera*, definició que ve seguida de la indicació precisa «d'individu d'aquesta espècie no sol ésser anomenat *vinya* sinó *cep*». Tenim, doncs, perfectament diferenciat, en aquest cas, el nom de l'espècie, *vinya*, i el nom de l'individu, *cep*.

Malgrat aquesta indicació, el Diccionari Alcover-Moll, a l'article *vinya*, conté la nota següent: «L'accepció 1 del Diccionari Fabra que defineix la *vinya* com a significat l'arbust *Vitis vinifera* és un pur gallicisme, sense vitalitat en la nostra llengua». I ens atrevirem a dir que en la redacció d'aquesta nota hom no va tenir en compte aquest fet que comentem, la diferència entre el nom de l'espècie i el de l'individu. És sense dubte cert que en català, contràriament al francès, no té vitalitat la paraula *vinya* com a equivalent de *cep*, però la definició del Fabra de què és qüestió s'ha d'entendre com la d'un terme científic, del llenguatge dels naturalistes, i la indicació que hem transcrit és ben explícita. Si no admitem *vinya* significat *Vitis vinifera*, quin mot proposarem com a nom vulgar d'aquesta espècie vegetal? El mateix Alcover-Moll es limita a dir que *cep* és la «planta que produeix els raïms», amb què resulta, si no ens ho hem mirat malament, que aquest gran repertori no indica cap nom vulgar de la *V. vinifera*. D'un cep, doncs, no en direm mai una vinya, però bé hauren de recórrer a aquest darrer nom quan ens calgui designar l'espècie, tal com fan no solament els botànics sinó també els geògrafs, els historiadors, les enciclopèdies, etc.